

Sāpju izplatība nodarbinātajiem Latvijā saistībā ar darba apstākļiem

*Jeļena Reste¹, Žanna Martinsone¹, Ivars Vanadzīņš¹,
Beata Rašmane², Maija Eglīte¹, Henrijs Kaļķis¹,
Tija Zvagule¹, Nataļja Kurjāne¹*

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ *Darba drošības un vides veselības institūts,*

² *Sabiedrības veselības fakultāte*

II

Ievads. Sāpes ievērojami ietekmē cilvēka darbaspējas un darba sniegumu, kas izpaužas ar darba produktivitātes samazināšanos un ekonomiskiem zaudējumiem gan darba devējam, gan valstij kopumā. Tādēļ sāpes var uzskatīt ne tikai par veselības aprūpes, bet arī par sociālekonomisku problēmu.

Darba mērķis. Novērtēt sāpju izplatību dažādu nozaru nodarbināto vidū un analizēt ar darbu saistītus to ietekmējošus faktorus.

Materiāls un metodes. Tika analizēti dažādu Latvijas uzņēmumu 2382 nodarbināto aptaujas rezultāti par sāpju esamību, lokalizāciju, darba apstākļiem, apmierinātību ar darbu u. tml. Aptauja veikta 2012.–2013. gadā Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta un SIA “TNS Latvia” īstenotā pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā 2012–2013” ietvaros.

Rezultāti. Uz jautājumu “Vai Jums pēdējā gada laikā ir bijušas sāpes, ilgākas par 3 dienām?” pozitīvi atbildēja 34,2% nodarbināto. No tiem sāpes muguras lejasdaļā atzīmēja 59,5%, sprandā – 27,5%, kājās – 26,3%, rokās – 24,8%, galvassāpes – 22,2%, kuņģī un vēderā – 5,7%, zobu sāpes – 2,3%. Visaugstākā sāpju izplatība konstatēta apstrādes rūpniecības apakšnozaru nodarbinātajiem: tekstil-izstrādājumu ražošanā (42,8%), pārtikas produktu un dzērienu ražošanā (42,1%), kokapstrādē (40,6%), metālapstrādē (40,2%) un papīra izstrādājumu ražošanā un poligrāfijā (38,0%). Augsta sāpju izplatība bija arī lauksaimniecībā (38,5%), ūdens apgādes un atkritumu apsaimniekošanas nozarē (38,3%) un veselības un sociālās aprūpes nozarē (38,3%).

Biežāk sāpes bija tiem nodarbinātajiem, kas vienlaikus strādā vairākās darbavietās (vienā – 33,9%, divās – 37,3%, trijās un vairāk – 40,6%), kā arī tiem, kuri vismaz pusi darba laika ir pakļauti šādiem kaitīgiem darba vides faktoriem: smagumu celšanai (46,4%), vienvēdīgām kustībām (43,3%), nemainīgam darba tempam (42,6%), piespiedu darba pozai (39,9%), troksnim (44%), lokālai roku vibrācijai (42,5%), paaugstinātai temperatūrai (52,1%) vai pazeminātai temperatūrai (46,6%), caurvējam (45,6%), nepietiekamam apgaismojumam (55,9%) vai pārāk spilgtam apgaismojumam (45,6%) un virsstundu darbam (42,9%). Biežāk nekā citi sāpes atzīmējuši nodarbinātie ar sākumskolas izglītību vai nepabeigtu pamatizglītību (65,7%) un pamatizglītību (43,8%), turpretī retāk – ar augstāko izglītību (30,8%). Visbiežāk par sāpēm sūdzējušies nekvalificētie strādnieki (46,7%), bet augstākā līmeņa uzņēmumu vadītāji – tikai 23,4% gadījumu. Ar darba apstākļiem apmierinātie nodarbinātie sāpes atzīmēja ievērojami retāk (31,5%) nekā neapmierinātie (47,3%).

Secinājumi. Vismaz trešdaļa Latvijas nodarbināto cieš sāpes. Sāpju izplatība dažādās nodarbināto grupās ir ļoti atkarīga no darba apstākļiem un sociālekonomiskiem faktoriem. Pētījumā ir identificētas nodarbināto riska grupas, kurās jāveic mērķtiecīgi profilaktiskie pasākumi.